

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Л. Шаран

Підпис

Ініціали та прізвище

19 серпня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ

Назва

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія.

Спеціалізація «Українська мова»

Статус дисципліни: нормативна

Факультет: філологічний

Кафедра української мови

Дані про вивчення дисципліни

План про вивчення дисципліни												
Форма навчання	Курс	Семестр	Кредит Загальний обсяг и СКТС дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	2	2\60	32	16	-	16	-	28	-	-	+
Заочна	1	2	2\60	8	4	-	4	-	52	-	-	+

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки докторів філософії

Ступінь вищої освіти

Розробник:

П. В. Мацьків

Підпис

П. В. Мацьків, доктор філологічних наук, професор

Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 4 від 18 квітня 2018 р.

Завідувач кафедри В. М. Винницький

Підпис

Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету.

Протокол № 5 від 31 травня 2018 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 6 від 19 серпня 2018 р.

1. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – забезпечити наукове розуміння загальних закономірностей та тенденцій розвитку вітчизняної лінгвістики XX – поч. XXI ст., з'ясувати сучасний стан і проблеми мовознавства в Україні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності та тенденції розвитку вітчизняної лінгвістики XX – поч. XXI ст.

Завдання вивчення дисципліни –

ознайомити здобувачів ступеня доктора філософії (PHD) з основними етапами вітчизняного лінгвістичного процесу XX – поч. XXI ст.;

з'ясувати його місце в історії українського мовознавства,

розглянути науковий доробок та найважливіші конкретні досягнення,

схарактеризувати погляди видатних мовознавців на різні лінгвістичні явища; проаналізувати студії з лінгвоукраїністики, написані поза межами України.

Заплановані результати навчання:

знати:

основні етапи розвитку української лінгвістики XX – поч. XXI ст.;

найважливіші напрями роботи вітчизняних дослідників зазначеного періоду;

конкретні досягнення мовознавців сучасності.

вміти:

аналізувати мовознавчі праці українських лінгвістів кінця XX – поч. XXI ст.;

розглядати діяльність вітчизняних дослідників на тлі всього мовознавчого процесу;

робити власні висновки та узагальнення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 2 кредити ECTS.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців:

- Когнітивна лінгвістика.
- Антропологічне термінознавство.
- Загальне мовознавство

Зміст дисципліни. Українське мовознавство XX ст.

Українське мовознавство кінця XX – поч. XXI ст.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Лаб. занятт	Практ ич. (се мін.)	Самос т. робота студ.
	Денна форма / заочна форма			
Тема 1. Українське мовознавство XX ст.	8 / 2	–	8 / 2	12 / 22
Тема 2. Українське мовознавство кінця XX – поч. XXI ст.	8 / 2	–	8 / 2	16 / 30
Разом за семестр	16 / 4	–	16 / 4	28 / 52

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу

Для аспірантів очної форми навчання

№ з.п	Перелік тем лекцій, їхніх анотації	К-ть год.
----------	------------------------------------	--------------

	Українське мовознавство ХХ ст.	
1.	Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст. Мовознавчі наукові середки 1917–1934 рр. Найважливіші праці з історії української мови на поч. ХХ ст. Діалектологічні дослідження 1917–1934 рр. Головні тенденції розвитку мовознавства 1935–1990 рр. на тлі політичної ситуації в Україні. Українські лінгвісти про походження та основні етапи розвитку української мови. Погляди українських мовознавців на статус давньоруської мови. Основні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х рр. ХХ ст.: [1, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–99], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12], [13; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [19], [12, с. 20–25], [13, с. 5–25, 38–53], [7, с. 20–23].	6
	Визначні українські мовознавці ХХ ст.: напрямки досліджень	
	Наукова діяльність А. Кримського. Лінгвістична спадщина Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці. Основні напрями наукової роботи М. Грунського. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства. Лінгвістична діяльність О. Синявського. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця. Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності. [9, с. 19–27; 10, с. 93–122], [4, с. 320–358], [8, с. 40–45, 58–60], [3]	6
	Українське мовознавство кінця ХХ – поч. ХХІ ст.	
2.	Сучасна мовна ситуація в Україні. Лексичні та граматичні зміни в українській мові ХХ – поч. ХХІ ст. Пожвавлення роботи з питань культури української мови. Сучасні граматичні форми змінюваних слів у контексті нормативності. Наукові досягнення вчених незалежної України в галузі історії української мови та історії українського мовознавства. [13, с. 91–107], [4, с. 25–45], [7, с. 144–160], [13; 9, с. 39–44; 134–161; 168–216], [8, с. 61–85], [7, с. 57–62].	4
	Разом за 2 семестр	16

Зміст лекційного курсу
Для аспірантів заочної форми навчання

№ з.п.	Перелік тем лекцій, їхніх анотації	К-ть год.
	Українське мовознавство ХХ ст.	
1.	Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в ХХ ст. Діалектологічні дослідження 1917–1934 рр. Головні тенденції розвитку мовознавства 1935–1990 рр. на тлі політичної ситуації в Україні. Українські лінгвісти про походження та основні етапи розвитку української мови. Основні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х рр. ХХ ст.: [1, с. 21–26]; [4, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–99], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [4], [13; 14; 15, с. 31–39], [16, с. 170–199; 215–235], [12, с. 20–25], [3, с. 5–25, 38–53], [7, с. 20–23], [3]	2

	Визначні українські мовознавці XX ст.: напрямки досліджень	
	Наукова діяльність А. Кримського. Лінгвістична спадщина Є. Тимченка, його найважливіші граматичні праці. Лінгвістична діяльність О. Синявського. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця. Ю. Шевельов – видатний учений XX ст., основні напрями його наукової діяльності. [9, с. 19–27; 10, с. 93–122], [16, с. 320–358], [4, с. 40–45, 58–60], [3]	2
	Разом за 2 семестр	4

Перелік практичних занять
для аспірантів очної форми навчання (3 семестр)

№ з.п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Українське мовознавство XX ст.	
1.	Робота над унормування української термінології в період «золотого десятиріччя». Головні напрямки роботи над кодифікацією українського правопису на поч. XX ст. «Найголовніші правила українського правопису» (1921 р.). Історія укладання та видання «Українського правопису» 1928 року. Основні зміни в правописі 1933 р. Розвиток української лінгвістичної науки за межами України в 1917–1934 рр. Основні напрями наукової діяльності мовознавців-емігрантів.: [1, с. 21–25]; [4, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12], [16, с. 170–199], [4, с. 5–25], [7, с. 20–23]	4
	Визначні українські мовознавці XX ст.: напрямки досліджень	
2.	Мовознавча спадщина західноукраїнського мовознавця В. Сімовича. Наукова діяльність В. Ганцова. Основні напрями наукової роботи О. Курило. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного. Основні напрями лінгвістичної діяльності О. С. Мельничука. Наукова спадщина І. І. Ковалика.: [6; 7, с. 100–111], [11, с. 182–193], [3, с. 211–215], [18, с. 32–40], [12, с. 34–38], [8, с. 68–82], [7, с. 24], [4].	6
	Українське мовознавство кінця XX – поч. XXI ст.	
3.	Роль В. В. Німчука в історії української лінгвістики. Концептуальні засади нової теоретичної граматики. Мовознавча діяльність І. Р. Вихованця та К. Г. Городенської. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем. [13, с. 5–25], [14, с. 20–23].	6
Разом за семестр:		16

Перелік практичних занять
для аспірантів заочної форми навчання

№ з.п	Тема практичного заняття	К-ть год.
	Українське мовознавство XX ст.	
1.	Робота над унормування української термінології в період «золотого десятиріччя». Розвиток української лінгвістичної науки за межами України в 1917–1934 рр. Основні напрями наукової діяльності мовознавців-емігрантів.: [1, с. 21–25]; [4, с. 13–24]; [6; 7, с. 77–96, 105–112], [10, с. 8–92], [11, с. 44–76], [12],	2

	[16, с. 170–199],	
	Українське мовознавство кінця XX – поч. XXI ст.	
3.	Роль В. В. Німчука в історії української лінгвістики. Концептуальні засади новітньої теоретичної граматики. Мовознавча діяльність І. Р. Вихованця та К. Г. Городенської. Зміни в граматичній термінології, запропоновані І. Р. Вихованцем та В. О. Горпиничем [13, с. 5–25], [14, с. 20–23].	2
Разом за 2 семестр:		4

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів очної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Головні тенденції розвитку мовознавства 1935–1990 рр. на тлі політичної ситуації в Україні. Українські лінгвісти про походження та основні етапи розвитку української мови. Погляди українських мовознавців на статус давньоруської мови. Основні напрями розвитку термінологічної системи в 30-х – 40-х роках XX ст. Термінотворча праця в 50-х – 70-х рр. XX ст. Історія укладання та видання правописів 1946, 1960 рр. Лінгвістичні дискусії щодо літери Г. Лексикографічна робота в 40-х – 80-х рр. XX ст.	10
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Мовознавча спадщина західноукраїнського мовознавця В. Сімовича. Наукова діяльність В. Ганцова. Основні напрями наукової роботи О. Курило. Відомий український мовознавець С. П. Бевзенко. Лінгвістична діяльність М. Ф. Наконечного. Основні напрями лінгвістичної діяльності О. С. Мельничука. Наукова спадщина І. І. Ковалика. Внесок А. П. Грищенка в сучасне українське мовознавство.	8
4.	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Сучасна мовна ситуація в Україні.» 2. Підготувати повідомлення про найважливіші зміни в проєкті українського правопису 1999 р. (за ред. В. В. Німчука) та правописі 2003 р. (за ред. В. М. Русанівського)	10
Разом за 2 семестр:		28

**Зміст самостійної (індивідуальної) роботи
для аспірантів заочної форми навчання**

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	К-ть годин
1.	Опрацювання теоретичного матеріалу Формування українського мовознавства як багатогалузевої науки про мову в XX ст. Основні періоди українського мовознавства радянської доби. Мовознавчі наукові середки 1917–1934 рр. Найважливіші праці з історії української мови на поч. XX ст. Діалектологічні дослідження 1917–1934 рр. Наукове вивчення фонетичного рівня української мови. Фундаментальні наукові розвідки з граматики української мови.	12
2.	Опрацювання теоретичного матеріалу Наукова діяльність А. Кримського. Лінгвістична спадщина Є. Тимченка,	12

	його найважливіші граматичні праці. Основні напрями наукової роботи М. Грунського. М. Я. Калинович як представник порівняльно-історичного мовознавства. Лінгвістична діяльність О. Синявського. Л. А. Булаховський – визначний учений-мовознавець. Коло наукових зацікавлень І. Огієнка як мовознавця.	
3.	Опрацювання теоретичного матеріалу Сучасна мовна ситуація в Україні. Лексичні та граматичні зміни в українській мові ХХ – поч. ХХІ ст. Пожвавлення роботи з питань культури української мови. Сучасні граматичні форми змінюваних слів у контексті нормативності.	16
4.	Виконання індивідуального завдання 1. Підготувати презентацію на тему «Ю. Шевельов – видатний учений ХХ ст., основні напрями його наукової діяльності.» 2. Підготувати повідомлення про найважливіші праці з історії української мови на поч. ХХ ст. Проілюструвати прикладами з конкретно вказаних джерелами.	12
Разом за 2 семестр:		52

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику наукових праць

Кількість балів за індивідуальне завдання враховує: коректне визначення наукового апарату, ступінь висвітлення питання, обґрунтованість вибору джерел, дотримання вимог до оформлення.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Видами атестації з навчальної дисципліни є: усні відповіді за темами практичних занять, виконання індивідуального завдання (підготовка реферативного повідомлення або тез для публікації у збірнику матеріалів конференції), групова самостійна робота.

Поточний контроль реалізується у формі виступів на практичних заняттях. Групова самостійна робота охоплює тести та завдання теоретичного характеру.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень аспірантів *очної* та *заочної* форм навчання

II семестр			
Поточна успішність Практичні заняття	Групова самостійна робота	Індивід. завдання	Сума
60	30	10	100

Бали за поточну успішність у кінці семестру нараховуються за формулою $x = A/n \cdot 12$, де А – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а n – їх кількість (не менше трьох). Кількість балів x заокруглюються до цілих. Якщо середня оцінка $A/n = 2,5$, то кількість балів, яку отримує **аспірант** на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : [навч. посібник] / С. П. Бевзенко. – К. : Вища шк., 1991. – 231 с.
2. Горпинич В. О. Складні питання сучасного українського правопису / В. О. Горпинич, А. П. Грищенко, С. Я. Єрмоленко, Л. Т. Масенко, В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1980. – 224 с.
3. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918– 1941) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наукова думка, 1991. – 260 с.
4. Загнітко А. П. Історія українського мовознавства в особах : [навч.-навч. посіб.] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – Ч. 1. – 184 с.
5. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії: Монографія. - Вид. 2-ге, випр. і доп. – Донецьк: ТОВ „Юго-Восток, Лтд", 2007. – 219 с.
6. Інститутові української мови – 10 років // Українська мова. – 2001. – № 1. – С. 4–10.
7. Ковалик І. І. Загальне мовознавство : Історія лінгвістичної думки / І. І. Ковалик, С. П. Самійленко. – К. : Вища школа, 1985. – 216 с.
8. Кравчук Р. В. З історії слов'янського мовознавства (видатні славісти-мовознавці) / Р. В. Кравчук. – К. : Радянська школа, 1961. – 140 с.
9. Німчук В. В. Історія українського правопису : XVI–XX століття. Хрестоматія / В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 2004. – 584 с.
10. Німчук В.В. Мовознавство на Україні у XVII–XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1985. – 265 с.
11. Панько Т. І. Українське термінознавство : [підручник] / Т. І. Панько, М. І. Кочан, Г. М. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
12. Розвиток мовознавства в УРСР. 1967–1977 / Відп. ред. І. К. Білодід. – К. : Наукова думка, 1980. – 248 с.
13. Селіванова О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). – К.: Вид- во Укр. фітосоціологічного центру, 1999. – 148с.
14. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
15. Українська лінгвостилістика XX - початку XXI ст.:система понять і бібліографічні джерела. – Київ: Грамота, 2007. – 321 с.
16. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В.М.Русанівський, О.О.Тараненко (співголови), М.П. Зяблюкта ін. – К.: Укр. енцикл., 2002. – 752с.